

ON AIKA...

EKUMEENINEN VASTUUVIIKKO

RAUHA JA OIKEUDENMUKAISUUS - KIRKKOJEN KANSAINVÄLINEN VASTUUVIIKKO 2006-2007

>>>>>>> JOHDANTO <<<<<<<<

Rauhan aika

"Aika surmata ja aika parantaa, aika on purkaa ja aika rakentaa... aika heitellä kiviä ja aika ne kerätä... aika repäistä rikki ja aika ommella yhteen." Raamatun tutussa Saarnaajan kirjan tekstissä luetellaan pitkä lista asioita, joilla on kaikilla oma määräaikaansa. Luettelo päättyy sanoihin: "Aika rakastaa ja aika vihata, aika on sodalla ja aikansa rauhalla".

Vuoden 2007 Ekumeenisella vastuuviikolla koittaa rauhan aika, Rauha ja oikeudenmukaisuus-kampanjan toinen vuosi. Viime vuoden Vastuuviikko toi valokeilaan erään maailman vaietuimmista konflikteista, Kongon demokraattisen tasavallan sisällissodan ja sen yhteyden suomalaisten kuluttajien arkipäivään. Samalla pohdittiin, minkälaiset asiat aiheuttavat konflikteja tämän päivän maailmassa. Puhuimme sodasta, sen syistä, sen seurauksista - kiipeistä asioista, joita viha kylvää ihmisten keskelle.

Nyt on aika puhua rauhasta. Vaikka sotia käydään tälläkin hetkellä lukuisissa maissa, on myös paljon sellaisia maita, joissa pyritään toipumaan konfliktista ja rakennetaan sovintoa. On paljon ihmisiä, jotka tekevät ruohonjuuritasolla tinkimätöntä työtä sen puolesta, että tulevat sukupolvet saisivat elää maassa, jossa vallitsee rauha. Myös epätoivoisilta näyttävien tilanteiden keskeltä löytyy ihmisiä, joilla on tahtoa ojentaa kätensä viholliselle ja rakentaa rauhaa.

Maailma seuraa henkeä pidättäen esimerkiksi Sudanin ja Ruandan tilannetta. Ovatko sovinto ja anteeksianto konfliktin jälkeen mahdollisia? Pystyvätkö kansat jättämään menneet veriteot taakseen ja katsomaan yhdessä tulevaisuuteen? Voimmeko vaikuttaa myös sotien syihin tulevien konfliktien ehkäisemiseksi?

Tässä lehdessä tarjoilemme muutamia näkökulmia rauhaan ja sovintoon. Haluamme jakaa tietoa ja herättää keskustelua.

Ekumeenista Vastuuviikkoa vietetään tänä vuonna 21.10.-28.10. Tervetuloa tekemään työtä rauhan puolesta!

Heikki Huttunen
pääsihteeri, Suomen ekumeeninen neuvosto

Antti Pentikäinen
toiminnanjohtaja, Kirkon Ulkomaanapu

Robert Lemberg
johtaja, Kirkon ruotsinkielisen työn keskus

Julkaisijat:

Kirkon Ulkomaanapu
www.kua.fi

Kirkkohallituksen
toiminnallinen osasto

Suomen ekumeeninen neuvosto
www.ekumenia.fi

Lisätiedot ja aineistotilaukset:

Vastuuviikon projektisihteeri
Sanna Ylä-Jussila
Suomen ekumeeninen neuvosto
PL 185, 00161 Helsinki
p. (09) 180 2369
sanna.yla-jussila@ekumenia.fi

Taitto: HiekkaGraphics.fi

Kannen kuva: Jenni-Justiina Niemi

Julkaisun tuottamiseen on saatu Ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöille suunnattua tiedotustukea. Julkaisussa esitetyt näkemykset eivät välttämättä edusta Ulkoasiainministeriön virallista kantaa.

Eroon painajaisesta

- Onko rauha mahdollinen Kongossa?

Lokakuun lopussa vuonna 2006 Kongon demokraattisessa tasavallassa järjestettiin kauan odotetut vaalit: maan ensimmäiset demokraattiset presidentinvaalit neljänsikymmenen vuoteen. Ilmassa oli suuria odotuksia: sisällissodan raunioitamassa maassa toivottiin rauhaa ja parempaa tulevaisuutta. Vaalit onnistuivat, mutta kuinka päästä eroon Kongoa yhä riivaavasta sodan painajaisesta?

Marraskuun 25. päivänä vuonna 2006 sissipäällikkö Laurent Nkundun joukot lähestyivät Saken kylää Itä-Kongossa. Korkeimman oikeuden piti samana päivänä vahvistaa presidentinvaalien tulos, johon Nkunda ei ollut tyytyväinen.

Shashan kylään johtavan tien varrella N:n majan kohdalla D. oli ensimmäinen, joka näki sissien tulevan. Hän heitti maahan käsistään saviruukun, johon hän oli koonnut masintähkiä ja lähti juoksemaan. D. ei ehtinyt juosta kovin pitkään, kun luoti lävisti hänen oikean kylkensä. Samalla hetkellä N. syöksähti esiin majan takaa. Hänellä oli kuokka kädessään ja hän alkoi huutaa säikähdyksestä. Sissien ampuma luoti lävisti hänen sydämensä ja tappoi hänet heti.

Kylässä alkoi levitä pakokauhu. Sissit eivät käyttäytyneet kuten tavallisesti ja pysähtyneet ryöstelemään, vaan syyttivät N:n talon palamaan ja ampuivat vuohetkin aitaukseen. Hyökkäys jatkui kohti Saken kylää kuudesta suunnasta. Saken keskustassa olivat Kongon armeijan konekiväärit talojen välissä vanhoissa asemissaan, mutta sotilaista ei ollut hyökkäyksen pysäyttäjäksi. Ihmisille ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin paeta sumeilematta metsiin ja pyrkiä kohti parinkymmenen kilometrin päässä sijaitsevaa Goman kaupunkia. Nkundun muutaman tuhannen miehen vahvuisen sissiosaston ei uskottu kykenevän valloittamaan kaupunkia, vaikka he olivat yrittäneet sitä aiemminkin. Muutamassa tunnissa lähes 20 000 ihmistä jätti kotinsa.

Pakolaisiksi yhä uudestaan

Saken kylästä paenneet ihmiset eivät luottaneet tilanteen no-

peaan rauhoittumiseen tai armeijan ja YK:n kykyyn suojella heitä. Heidän pelkonsa osoittautui oikeaksi. Myöhemmin armeijan raportoitiin syyllistyneen alueella vielä useampaan ihmisoikeusloukkaukseen kuin sissien.

Gomaan paenneiden pakolaisten tilanne ei ollut helppo. Kaupunki oli jo täynnä aiemmin tulleita pakolaisia. Joillakin tulijoista oli siellä sukulaisia, joiden suojiin majoittua. Suurin osa joutui etsimään majapaikkaa laavan kovettamilta kentiltä tai sateen mutaisiksi muuttamilta pelloilta. Niille ryhdyttiin rakentamaan risumajoja. Majojen katot tehtiin paremman puutteessa banaaninlehdistä. Rankkasateella sellaiset katot eivät pidä vettä.

Kun pari kuukautta Nkundun hyökkäyksen jälkeen tulin Gomaan, iso osa pakolaisista asui edelleen samoissa majoissa. Tunnelma oli ankea.

Puoli vuotta aiemmin olin seissyt Sakesta muutama kilometri pohjoiseen sijaitsevan Mashan kylän läheisyyteen suosta raivatus pelloin reunalla. Se kukoisti silloin auringonpaisteessa maissipeltona ja lajikkeiltaan rikkaana kasvimaan. Suon olimme hankkineet jättömaana pakolaisten käyttöön. Sen avulla he olivat päässeet omilleen eikä ruoka-apua enää tarvittu. Silloin ihmisten kasvoilla loisti takaisin saatu ylpeys.

Goman laitamiin risumajoissa vallitsivat sen sijaan nälkä ja kuolemanpelko.

Kevään 2007 kuluessa suurin osa pakolaisista saatiin vähitellen suostuteltua palaamaan takaisin kotikyläänsä. Mukaan heille annettiin jälleen kuokkia ja siemeniä: ensimmäiseksi pitäisi taas raivata pellot.

Kuva: Carlos Villa

Kuva: Carlos Villa

Kuva: Carlos Villa

Tantaalin alkukäsittelyä Itä-Kongossa.

Kaivokset ovat usein avolouhoksia.

Mikä saa levottomuudet jatkumaan?

Mineraalivarojen hallinnan sanotaan olevan tärkein syy siihen, että Nkunda edelleen jatkaa taisteluja. Hän osallistui Kongon sisällissotaan Ruandan ja Ugandan tukemien Laurent ja Joseph Kabilan rinnalla. Nkunda on kansainvälisesti etsintäkuulutettu sodan aikana Kisanganin alueella tapahtuneista hutujen joukkomurhista. Ruandan kansanmurhaan syyllistyneiden hutujen takaa-ajon väitettiin olevan sodan virallinen syy. Itä-Kongon luonnonrikkauudet ja taistelu niiden hallinnasta on kuitenkin noussut sodan jatkuessa sen todelliseksi syyksi.

Nkunda erosi armeijasta, kokosi oman sissiarmeijan ja otti haltuunsa rikkaimpia mineraalialueita. Sodan päätyttyä hän valloitti vielä Bukavun kaupungin, mutta siirtyi myöhemmin pohjoisempaan Pohjois-Kivun maakuntaan. Nkundalla on läheiset suhteet Ruandaan, jonka väitetään aseistavan hänen sissejään ja joille hänen puolestaan väitetään toimittavan mineraaleja. Nkundaa syytetään myös lapsisotilaiden rekrytoimisesta.

Agenda Kongon rauhoittamiseksi

Kuinka tilanne voisi muuttua parempaan suuntaan? Aivan ensimmäiseksi maan turvallisuustilanteen on parannuttava. Kongossa on parhaillaan käynnissä YK:n suurin rauhanturvaoperaatio, johon kuuluu 17 030 sotilasta sekä 1900 poliisia ja tarkkailijaa. Tuon rauhanturvaoperaation kustannukset ovat tällä hetkellä yli miljardi dollaria vuodessa. YK-joukkojen avulla saavutettu vakaus on kuitenkin halvempaa kuin sota, jonka yhtenä hintana ovat tuhannet ihmishenget.

YK:n tehtävän turvallisuuden takaamisessa tekee vaikeaksi sen tärkeimmän kumppanin eli Kongon armeijan tilanne. Suuri osa sen nykyisistä komentajista ja sotilaista on entisiä sissejä, joiden tilillä on lukematon määrä ihmisoikeusloukkauksia. Armeija on tällä hetkellä suurin syy tavallisten ihmisten turvattomuuteen. Armeijan kouluttaminen ja saaminen kuriin on seuraava asia, jossa YK:n on onnistuttava.

Toivoa on

Kaikesta huolimatta Kongon tilanne on nyt toiveikkaampi kuin aikoihin. Viime syksyn demokraattiset presidentinvaalit

olivat sisällissodan runtelemalle maalle suuri askel. Ongelmista huolimatta vaalit onnistuivat hyvin, mikä on uskoton saavutus Länsi-Euroopan kokoisessa maassa, jossa ei ole asvalttipäällysteisiä teitä kuin 500 kilometriä. Toinen tärkeä tehtävä matkalla rauhaan onkin jatkaa valtion rakenteiden kärsivällistä synnyttämistä ja tukemista.

Käytännössä tämä tarkoittaa demokraattisten olojen vakaantumista, oikeusjärjestelmän elvyttämistä ja valtion tukemista sen perusrakenteiden kuten koulutuksen ja terveydenhuollon pystyttämisessä. EU on panostanut Kongoon paljon rahaa. Valtion rakenteiden luomisessa YK onkin onnistunut turvallisuuden varmistamista paremmin. Demokraattisista vaaleista yhteiskunnan vakautumiseen on kuitenkin pitkä matka ja tuo matka on vasta alussa. Rahoittajien, kuten EU:n, tulee pysyä hankkeelle uskollisena, jotta työ rauhan puolesta voisi jatkua.

Kolmas askel kohti rauhaa on se, että Kongo runsaat luonnonvarat on saatava valtion hallintaan kansainvälisten pelisääntöjen mukaisesti. Silloin keskeisin syy kahakoiden jatkamiseen poistuu. Itä-Kongossa mineraalien laitton kaivaminen ja salakuljettaminen on edelleen aivan liian helppoa. Ongelmana ovat myös kaivosten omistussuhteet, joita on voinut korrup-toituneessa maassa ostaa tai saada vastalahjaksi kulloisenkin hallisijan tukemisesta tai sotilasoperaatioon osallistumisesta. Parlamentin asettama työryhmä onkin tehnyt lukuisia ehdotuksia omistussuhteiden uudelleen järjestelemiseksi.

Halutessaan läntiset komponenttivalmistajat ja elektroniikkayhtiöt voisivat lisätä painostustaan ja toimialojen sisäisiä pelisääntöjä, jotta laillisen ja laittoman raaka-ainetuotannon väliset porsaanreiät voitaisiin löytää ja tukkia. Usealle yhtiölle tärkeämpää osoittaa, ettei Kongon ongelma liity heihin millään tavalla, kuin olla tukemassa maailman pahimman humanitaarisen katastrofin rauhoittamista omalla vaikutusvallallaan.

Siviiliväestön asenteisiin vaikuttamassa

Mitä järjestöt, kuten Kirkon Ulkomaanapu voivat sitten tehdä? Meillä on käynnissä Itä-Kongossa laaja humanitaarisen

avun ohjelma, joka tavoittaa yli 100 000 ihmistä. Ohjelmaan kuuluu pakolaisten tukemisen lisäksi mm. lapsisotilaiden kotiuttamisen tukemista. Lisäksi olemme panostaneet aivan erityisesti Kongon sodan suurimpien uhrien eli naisten ja lasten auttamiseen.

Humanitaariselle avulle on maassa suuri tarve. Kongossa kuolee edelleen joka vuosi lähes 600 000 lasta aliravitsemukseen ja hoidettavissa oleviin sairauksiin. Kaikista lapsista lähes neljäsosa kuolee ennen viidettä ikävuotta. Aikuisväestön keskimääräinen elinikä on 51 vuotta.

Humanitaarisen työn ohella paikallisella rauhantyöllä on oma tärkeä tehtävänsä. Itä-Kongossa on alueita joilla etniset jännitteet kuohah-tavat ajoittain väkivaltaisiksi yhteentöiksi. Vaalien onnistuminen konfliktialueilla oli hyvä esimerkki järjestöjen tekemän rauhantyön vaikuttavuudesta. Kirkon Ulkomaanapu toteutti rauhan-kasvatusta ja yksinkertaisten konfliktin-hallinta- ja ratkaisukeinojen opettamista vaaleja edeltävänä aikana. Koulutimme etenkin yhteisöjen johtajia, uskonnollisia johtajia sekä nuoria.

Järjestöt voivat vaikuttaa paljon myös väkivaltaisiin toimintatapoihin ja asenteisiin. Sodan ja väkivallan pitkät vuodet ovat lisänneet etenkin naisiin ja lapsiin

kohdistuvaa väkivaltaa myös siviiliväestön keskuudessa. Vä-kivalta on karannut käsistä tekojen rankaisemattomuuden takia. Väkivaltaisuuden kitkeminen siviiliväestöstä on suureksi osaksi kansalaisjärjestöjen ja kirkkojen vastuulla, koska poliisi ja oikeusjärjestelmä ovat vielä kyvyttömiä ja haluttomia puuttumaan väkivaltaan, raiskauksiin ja henkirikoksiin.

Antti Pentikäinen

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja.

**Kaikista
lapsista lähes
neljäsosa
kuolee ennen
viidettä
ikävuotta.**

Sovittelu rauhan työnkaluna

Joskus kaukaisilta tuntuvilla konflikteilla voi olla vaikutusta myös omaan turvallisuustilanteeseemme. Terrorismin uhka, kansainvälisen rikollisuuden kasvu, ihmiskauppa ja joukkotuhoaseiden leviäminen ovat usein konfliktien seurausta. Globaalissa maailmassa globalisoituvat myös paikalliset konfliktit.

Konfliktien monimutkaistuessa myös niiden vastareaktioiden ja ratkaisuyritysten tulee olla yhä kokonaisvaltaisempia. Väliintulo täytyy nähdä monitasoisena ja pitkäaikaisena sitoutumisena tilanteen ratkaisuun jotta toivoa kestävälle rauhalle olisi. Tärkeänä päämääränä tuleekin olla vakaus, siirtyminen kohti demokratiaa, ihmisoikeusperustaista kehitystä, oikeusvaltioita ja hyvää hallintoa.

Sovittelu on yksi konfliktinratkaisun muoto. Sen tarkoituksena on tuoda osapuolet yhteen neuvottelemaan keskinäisestä ratkaisusta. Sovittelussa osapuolten huomio kohdistetaan konfliktin välittömiin syihin ja ristiriitoja aiheuttaviin seikkoihin. Sovittelijan tehtävänä on saada osapuolet sopimaan ratkaisusta, jonka kanssa molemmat voivat elää – näkemyseroista huolimatta.

Kuva: Paul Jeffrey

Sovittelu – ensimmäinen askel kohti sovintoa

Sovittelusta on pitkä matka sovintoon. Sovinto on vähintään vuosikymmenten, usein useammankin sukupolven prosessi. Sovinnon edellytys on yleensä menneisyyden epäoikeudenmukaisuuksien ja kärsimysten tunnustaminen ja käsittely. Tästä työstä on esimerkkinä vaikkapa Etelä-Afrikan rotuerottelun aikoja selvittänyt totuuskomissio.

Sovittelun kautta pyritään löytämään keskustelukanava, joka toimii välineenä molemminpuolisesti hyväksyttävän ratkaisun etsimisessä. Ratkaisun tulee olla osapuolille aina edullisempi kuin konfliktin jatkaminen. Sovitteluprosessin onnistuminen edellyttää tietotaitoa konfliktin sisällöistä ja dynamiikasta, puolueettomuutta ja kykyä ymmärtää osapuolten intressejä sekä tahtoa muuttaa osapuolten välinen vastakkainasettelu keskusteluksi hyväksyttävästä lopputuloksesta. Hyvä sovitteluprosessi rakentaa epäluulojen sijaan sellaist-

Kuva: Heidi Kumpulainen

Rauhan siemeniä Lähi-idässä

Israelissa ja palestiinalaisalueilla täytetään pyöreitä vuosia tänä ja ensi vuonna. Tämän vuoden kesäkuussa tuli kuluneeksi 40 vuotta kuuden päivän sodasta ja siten miehityksen alkamisesta palestiinalaisalueilla, Gazassa ja Länsirannalla. Ensi vuonna Israelin valtio juhlii 60-vuotisjuhlaansa – ja samaan aikaan tulee kuluneeksi 60 vuotta palestiinalaispakolaisongelman synnystä. Pikaisesta rauhan tulemisesta alueelle ja konfliktin ratkeamisesta ei tunnu juuri olevan toivoa.

Lähi-idässä tuskin mikään muu sana on niin puhkikulunut ja väärinkäytetty kuin sana rauha. Kaikki puhuvat rauhasta, kaikki haluavat rauhaa, ja silti juuri rauha alueelta puuttuu. Sanan merkitys voikin jäädä hyvin epämääräiseksi, jos ei tarkemmin eritellä mitä rauhalla tarkoitetaan. Monet aktivistit alueella puhuvatkin mielellään rauhan yhteydessä myös oikeudenmukaisuudesta, vapaudesta, ihmisoikeuksien toteutumisesta ja miehityksen loppumisesta.

Esteet rauhan tiellä

Rauhan tiellä on paljon esteitä, niin fyysisiä kuin psyykkisiäkin. Palestiinalaisten on vaikea luottaa israelilaisten hyvätah-

toisuuteen jatkuvan sotilaallisen läsnäolon, kotien tuhoamisen, alati laajenevien siirtokuntien ja liikkumista rajoittavien armeijan tarkastuspisteiden vuoksi. Israelin rakentama muuri kulkee sekun 80 prosenttisesti palestiinalaisten mailla, erottaen maanviljelijät maistaan ja perheenjäsenet toisistaan.

Näissä olosuhteissa yhteydenpitoa israelilaisiin saatetaan pitää jopa petturuutena tai vääränlaisena normalisaationa: normaaleja suhteita ei voida rakentaa ennen kuin miehitys on loppu.

Israelin puolella pelot ovat erilaiset, mutta myös todelliset. Arabimaiden kans-

sa käydyt sodat, holokaustin muisto, itsemurhapommitukset ja Sederotin kaupunkiin satelevat qassam-raketit ovat saaneet israelilaiset pelkäämään turvallisuutensa vuoksi ja olemaan alati puolustuslainsäädännöllä. Monet israelilaiset myös aidosti epäilevät, löytyykö vastakkaiselta puolelta enää ketään, joka ylipäänsä haluaa keskustella rauhasta.

Toisen intifadan alkaminen vuonna 2000 siirsi mielipiteitä Israelissa yhä kauemmas oikealle: vasemmistoa edustavat rauhanaktivistit jäivät pieneksi marginaaliseksi ryhmäksi, jolla ei juuri ole vaikutusvaltaa Israelin sisällä. Pahimmillaan rauhanaktivisteja pidetään pettureina, jotka lapsellisuudessaan haluavat luopua kaikesta palestiinalaisten hyväksi.

Toivo on ihmisissä

Vaikka sodat ja konfliktit vaativatkin toteuttajakseen aina ihmisiä, myös toivo konfliktien ratkaisemiseksi on löydettävissä samasta alkulähteestä. Väkivallan keskeltä löytyy aina ”toivon siemeniä”, ryhmiä, jotka esteistä huolimatta pyrkivät rauhaan ja rinnakkaiseloon. Lähi-idässä juuri rauhanryhmien parissa on onnistuttu rakentamaan siltoja syntymässä olevan kuilun yli.

Perheenjäsenensä konfliktille menettäneet omaiset ovat löytäneet toisensa Parents Circle -nimisessä järjestössä, entiset taistelijat molemmin puolin vihreää linjaa tekevät yhteistyötä Combatants for Peace -nimikkeen alla. Breaking the Silence -järjestö on auttanut israelilaisia sotilaita puhumaan väkivallanteoistaan armeija-aikanaan, Machsom Watchin naiset puolestaan yrittävät puuttua ihmisoikeusrikkomuksiin armeijan tarkastuspisteillä. Muutaman vuoden vanha, israelilaisista, palestiinalaisista ja kansainvälisistä naisista koostuva International Women's Commission yrittää saada naisten äänen kuuluviin rauhanneuvotteluissa.

Kirkot kanssakulkijoina

Esimerkki kansainvälisestä kirkkojen alueella tekemästä rauhantyöstä on Ekumeeninen kumppanuusohjelma EAPPI, jonka kautta kansainväliset vapaaehtoiset pääsevät osaksi paikallisten ihmisten arkea – konfliktin arkea. Ohjelma aloitettiin paikallisten kirkkojen pyynnöstä toisen intifadan jälkeen ja sen tarkoituksena on tuoda loppu miehitykselle, vaikuttaa kansainväliseen mielipiteeseen sekä tuoda toivoa konfliktin keskellä eläville. Vapaaehtoiset muun muassa valvovat armeijan tarkastuspisteitä,

Rauhan täytyy tulla, ja sen eteen on tehtävä lujasti töitä.

vastavuoroisuutta ja luottamusta, jonka varaan konfliktien jälkeistä yhteiskuntaa voidaan rakentaa.

Syrjittyjen ääni kuuluviin

Sovittelupöydät eivät ole aina edustavia. Ne kuvastavat usein omalta osaltaan konfliktien syitä, ristiriitaisuutta, vallankäyttöä ja sitä dynamiikkaa, joka konfliktialueella syrjäyttää. Siksi sovittelijan tulisi etsiä osapuolten kanssa keinoja tuoda pöytään mukaan syrjäytyneiden ihmisten tarpeita ja näkökulmia. Suomalaisten sovitteluun tsunamin jälkeisessä Indonesian Aceh'n rauhanprosessissa naisten syrjäytyneisyys neuvotteluprosessista oli ilmi-selvää. Prosessin aikana naisten ääntä ei saatu riittävästi kuuluviin, mutta rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen tehty työ naisten osallisuuden edistämiseksi Acehissa on omalta osaltaan hyvä esimerkki siitä mitä rauhanprosessi voi käynnistää.

Perinteisillä diplomaattisilla keinoilla ei aina kyetä ratkaisemaan ristiriitoja oikea-aikaisesti. Kansalaisjärjestöjen ja muiden yksityisen diplomatian toimijoiden kynnys lähteä mukaan helpottamaan neuvotteluita tai sovitteluun ristiriitoja on usein matalampi kuin valtiollisten toimijoiden. Käyttämällä epävirallista ja huomiota herättämätöntä asemaansa niillä on usein edellytyksiä neuvotella silloin, kun takeita tuloksista ei ole. Kansalaisoimijat – ja mm. kirkot – voivat olla tärkeä sovittelun ja sovinnon voimavara myös ruohonjuuritasolla. On selvää, että korkeantason poliittiset neuvottelut eivät riitä. Tarvitaan koko yhteiskunnan eheyttämistä.

Pauliina Arola

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun ulkomaantyön johtaja, joka työskenteli aiemmin Crisis Management Initiative -järjestössä.

tarjoavat suojaavaa läsnäoloa paikallisille, osallistuvat paikallisten mielenosoituksiin ja saattavat lapsia kouluun siirtokuntien läheisyydessä.

EAPPI-ohjelman kantavana ajatuksena on, että pääosa on aina paikallisilla: he ovat varsinaisia rauhantekijöitä. Kansainvälisten vapaaehtoisten tehtävä on ainoastaan tukea heidän jo tekemäänsä työtä. Rauhanomainen vastarinta sodalle voi olla vaikka vain yksikertainen arjen teko: koulussa tai kaupassa käyminen sotilaista, pelosta tai tarkastuspisteistä huolimatta. Tai kyse voi olla suun avaamisesta silloin kun muut ovat hiljaa, totuuden sanomisesta silloinkin kun se on epämiellyttävä.

Pääasia on, ettei saa luopua toivosta. Rauha Lähi-idässä ei saa olla mielipidekysymys, joka ehkä toteutuu tai sitten ei. Rauhan täytyy tulla, ja sen eteen on tehtävä lujasti töitä. Tässä prosessissa paikalliset rauhanrakentajat ansaitsevat täyden tukemme: he ovat oman elämänsä kautta elävä esimerkki siitä, millainen tulevaisuuden rauhallinen Lähi-itä voisi parhaimmillaan olla.

Heidi Kumpulainen

Kirjoittaja on teologian kandidaatti ja kehitysmaatutkimuksen opiskelija, joka työskenteli ensimmäisenä suomalaisena EAPPI-vapaaehtoisena kesällä 2005.

Lisätietoa EAPPI-ohjelmasta: www.eappi.fi

Anteeksi

– pieni sana, suuri merkitys

Anteeksiantaminen on yksi kristillisen etiikan kulmakivistä. Arkielämän ristiriitatilanteiden selvittämisessä ja sopimisessa anteeksi antaminen on tui-ki tavallinen tapa toimia. Mutta voiko anteeksi antaminen toimia valtioiden ja kansojen välissä suhteissa?

Monet sodat johtuvat historiasta ja niitä käydään toistuvasti samojen osapuolien välillä. Historiassa koetut epäoikeudenmukaisuudet ja vääryydet jäytävät kansallista muistia usein pitkään, yli sukupolvien. Kun voimasuhteet muuttuvat, ollaan valmiita tarvittaessa väkivalloin hankkimaan hyvitystä.

Kansainvälisessä politiikassa anteeksipyyttäminen on edelleen harvinaista. Tuntuu usein absurdilta ajatella, että kansainvälisissä konflikteissa voitaisiin päästä kohti rauhaa anteeksipyyntöä esittämällä. Anteeksipyyttämistä pidetään helposti valtion heikkoutena, jota ei haluta näyttää, koska se vain lisäisi vastapuolen vaatimuksia. Kansalaisetkin näyttävät arvostavan enemmän määrätietoisia ja vihaisia johtajia kuin anteeksi pyytäviä ja sovitteluun pyrkiviä.

Julkisia anteeksipyyntöjä on silti esitetty. Yksi tunnetuimmista esimerkeistä historiasta on Saksan liittokanslerin Willy Brandtin polvistuminen Varsovan geton muistomerkillä vuonna 1970. Myös Etelä-Afrikan totuus- ja sovintokomissio muistetaan foorumina, jossa monet apartheid-hallinnon edustajat pysyivät anteeksi osallisuuttaan mustaan väestönosaan kohdistuneissa sortotoimissa. Arkkipiispa Desmond Tutun iskulauseen mukaan anteeksiantamiselle ei ollut Etelä-Afrikassa vaihtoehtoa.

Anteeksipyyntö on muotia!

Kylmän sodan päättymisen jälkeen on puhuttu jopa uudesta julkisten anteeksipyyntöjen muoti-ilmioistä, kun monet läntisten maiden johtajat ovat pahoitelleet tai pyytäneet anteeksi maansa osuutta erilaisissa historian vääryyksissä kuten orjuudessa, juutalaisten kansanmurhassa, alkuperäisväestöjen alistamisessa ja muissa yksittäisissä sodissa. Pääministeri Matti Vanhanenkin pyysi taannoin anteeksi muslimeja loukanneiden pilakuvien julkaisemista Suomessa.

Vaikka edellä mainitussa Vanhasen tapauksessa keskusteltiin siitä, kuinka tarpeellisia tällaiset anteeksipyyntöt ovat, kokemukset julkisista anteeksipyyntöistä ovat olleet pääsääntöisesti myönteisiä ainakin silloin, kun historian haavat ovat syvällä. Brandtin anteeksipyyntö viitoitti tietä Saksan uudelle idänpolitiikalle, joka vahvisti rauhaa Euroopassa ja muodosti sittemmin pohjan kylmän sodan päättymiselle. Saksan asemaa on usein verrattu Japaniin, joka ei ole Saksan tavoin katunut toisen maailmansodan aikaisia tekojaan naapurimaissaan. Itä-Aasiassa historialliset jännitteet ovatkin estäneet maiden välistä lähentymistä ja alueellista yhdyntymistä. Etelä-Afrikassa demokratia on vakiintunut ja mustien ja valkoisten välinen vastakkainasettelu lieventynyt. Vaikka kaikki apartheid-johdajat eivät halunnetkaan pyytää anteeksi omia tekojaan, anteeksiantamisen kulttuuri ohjasi totuus- ja sovintokomission työtä ja auttoi siirty-mävaiheen ristiriitojen purkamisessa.

Anteeksiantamisen ongelmat

Anteeksiantamisen politiikkaan liittyy kuitenkin myös isoja ongelmia. Anteeksipyyntöt ovat usein ympäröityjä ja vältteleviä, jolloin ne saattavat herättää vain lisää katkeruutta. Usein valtioiden johtajat eivät halua esittää täsmällistä anteeksipyyntöä korvausvaatimusten pelossa. Toisaalta anteeksipyyntö voi olla aito vain silloin, jos todella halutaan myös tehdä jotain vääryyksien korjaamiseksi ja hyvittämiseksi.

Joidenkin mielestä anteeksiantamisen politiikka ei toimi, koska ihmiset eivät halua tai kykene antamaan anteeksi vaik-

ka haluaisivatkin. Anteeksiantamista onkin ehkä järkevämpi tarkastella moraalisenä hyveenä kuin pakkona. Vääryyksien uhrit voivat valita, haluavatko he antaa väärintekijöille anteeksi vai eivät eikä heitä voi siihen pakottaa.

Poliittisessa mielessä anteeksiantamista voi pitää nimenomaan tietoisena valintana. Meillä voi edelleen olla negatiivisia tunteita väärintekijöitä kohtaan, mutta poliittinen anteeksi antaminen tarkoittaa sitä, ettei näihin vanhoihin synteihin voida enää palata ja esittää niistä kumpuavia vaatimuksia.

Anteeksianto vai rangaistus?

Monet ihmisoikeusaktivistit ovat olleet sitä mieltä, että anteeksiantaminen on väärä tapa sovitella etenkin törkeitä ihmisoikeusloukkauksia. Ainoa oikea tapa on tuomioistuinkäsittely ja rikollisten rankaiseminen. Pelkona on, että anteeksi antamalla rikolliset pääsevät liian helpolla eikä riittävästi pelotetta tulevien rikosten ehkäisemiseksi synny. Toiset pitävät törkeiden ihmisoikeusrikkomusten anteeksiantamista itsessään moraalittomana, koska meillä on velvollisuus saattaa rikolliset vastuuseen teoistaan.

Anteeksiantamista ei tarvitse nähdä vastakkaisena rikosoikeudellisen käsittelyn kanssa. Vaikka pahimmat rikolliset tuomittaisiinkin, monissa konflikteissa on mahdotonta saattaa kaikkia väärintekijöitä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Oikeuskäsittelyt ovat vaativat paljon voimavaroja ja ne kestävät kauan. Todistusaineistoa ei aina ole riittävästi saatavilla.

Jos anteeksiantamisen prosessi on aito, rikollinen ei pääse helpolla. Hän joutuu katumaan ja hyvittämään tekojaan ja sitoutumaan yhteisiin normeihin ja moraaliseen sääntöihin. Anteeksiantamisen edellytyksenä on se, että rikkomukset tunnustetaan. Totuuden täytyy tulla esille, jotta anteeksiantaminen on mahdollista. Anteeksiantamista ei siksi tule verrata unohtamiseen.

Rikollisen, joka tuomitaan, ei tarvitse katua tai muuttaa mieltään mistään, ja hän voi helposti hankkia marttyyriin sädekehän.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja muiden mahdollisten oikeuskäsittelyjen pelotevaikutus voi törkeissä ihmisoikeusrikkomuksissa olla oletettua vähäisempi. Kiinni jäämisen todennäköisyys ja rangaistuksen kovuus vaikuttavat enemmän pieniin kuin suuriin rikoksiin. Ihmisoikeusloukkauksien ehkäisemiseksi tärkeämpää ehkä onkin se symbolinen merkitys ja moraalisen tietoisuuden lisääntyminen, minkä kansainvälinen rikostuomioistuin on saanut aikaan.

Sovinnon voima

Anteeksiantaminen on sitä tärkeämpää, mitä enemmän osapuolet ovat sidoksissa toisiinsa ja joutuvat tulevaisuudessakin elämään toistensa kanssa. Juuri siksi anteeksiantaminen on rutiininomaista lähisuhteissa: perheenjäsenten ja ystävien kesken. Liberaalissa yhteiskunnassa emme välttämättä tarvitsekaan anteeksiantamiseen perustuvaa sovintoa: riittää että yksilöiden oikeuksia kunnioitetaan ja lakeja noudatetaan. Kansainvälisessä politiikassa tilanne on usein lähisuhteiden kaltainen: sisällissodan jälkeen osapuolten on kyettävä tulemaan toimeen yhdessä ja naapurimaiden on jatkettava yhteiselo.

Ihmisillä on kyky sotia mutta myös kyky sopia. Kylmän sodan päättymisen jälkeen sodat ovat maailmassa vä-

hentyneet, vaikka uutisvälityksestä emme sitä ehkä huomaa. Kestävän rauhan aikaan saaminen edellyttää lähes aina tilintekoa menneisyyden kanssa. Anteeksiantaminen on tässä prosessissa voimavara, jota kannattaa hyödyntää kansainvälisessä politiikassa.

Tuomas Forsberg

Kirjoittaja on kansainvälisen politiikan professori yleisen valtio-opin laitoksella Helsingin yliopistossa.

Ihmisillä on kyky sotia mutta myös kyky sopia.

Reilu kauppa

poistaa köyhyyttä oikeudenmukaisen kaupan avulla

Jovannyn banaaneja Ecuadorista, Cotihan pähkinöitä Mosambikista, Aissatoun puuvillaa Malista. Reilun kaupan järjestelmä antaa kasvat kehitysmaiden pienviljelijöille ja suurtilojen työntekijöille, jotka Reilun kaupan ansiosta voivat elättää työllään itsensä ja perheensä. Mutta mikä tekee tuotteesta reilun?

Reilun kaupan järjestelmässä perhevillelijät saavat tuotantokustannukset kattavan takuuhinnan tuotteistaan ja suurtilojen työntekijät saavat lainmukaista palkkaa, järjestäytymisoikeuden ja turvalliset työolosuhteet. Lisäksi tuottajille maksetaan Reilun kaupan lisää, jonka käytöstä päätetään demokraattisesti ja joka ohjataan koko yhteisön sosiaalisen tai taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseen. Näin viljelijät ja työntekijät vaikuttavat oman työnsä kautta koko yhteisön hyvinvointiin.

Pienestä liikkeestä on kasvanut 20 vuodessa kansainvälinen sertifiointijärjestelmä, jonka piirissä on tänään yli miljoona viljelijää ja työntekijää 57 kehitysmaassa. Kun mukaan lasketaan myös heidän perheensä, Reilu kauppa vaikuttaa noin viiden miljoonan ihmisen elämään.

Reilun kaupan järjestelmä lähti 1980-luvulla liikkeelle kahvista, mutta tänä päivänä myynnissä on tuhansia Reilun kaupan tuotteita, tai tuotteita joissa on käytetty Reilun kaupan raaka-aineita.

Puuvillan tuotantotuet ajavat kehitysmaiden viljelijät ahtaalle

Yksi uusimmista Reilun kaupan tuotteista on puuvilla, jonka viljelystä saa toimeentulonsa noin 100 miljoonaa perhettä eri puolilla maailmaa. Puuvilla valittiin Reilun kaupan sertifiointiin piiriin sen viljelyyn liittyvien taloudellisten ja ekologisten haasteiden vuoksi.

- Köyhien maiden markkinoillepääsyä haittaavat Yhdysvaltojen, Kiinan ja EU:n viljelijöilleen maksamat tuotantotuet. Tuet aiheuttavat ylituotantoa, joka johtaa dumppaamiseen, puuvillan myymiseen kansainvälisille markkinoille tappiollisella hinnalla. Dumppaaminen puolestaan laskee puuvillan markkinahintaa ja pakottaa köyhät viljelijät myymään satonsa hinnalla, joka ei kata tuotantokustannuksia, Reilun kaupan edistämisyhdistyksen tuotepäällikkö **Pirjo Virtaintorppa** kertoo.

Reilun kaupan takuuhinta ei heilahtele markkinoiden mukaan, ja esimerkiksi vuonna 2005 länsiafrikkalaiset viljelijät saivat Reilun kaupan puuvillasta yleistä markkinahintaa kol-

manneksen korkeamman hinnan.

Puuvillan viljely on haaste myös ympäristölle. Vakka maailman viljelykelpoisesta maasta vain 2,4 prosenttia käytetään puuvillanviljelyyn, käytetään siihen 10 prosenttia viljelyyn käytetyistä torjunta-aineista.

- Reilun kaupan järjestelmässä on kattava kiellettyjen kemikaalien ja ympäristömääräysten lista. Niiden avulla pyrimme tekemään viljelystä ekologisesti kestävä, Pirjo Virtaintorppa toteaa.

Reilun kaupan puuvillasta sertifioidaan vain alkutuotanto

Puuvillan matka valmiiksi tuotteeksi on usein pitkä ja monipolvinen.

- Sadonkorjuun jälkeen puuvilla erotellaan, kehrätään langaksi, neulotaan tai kudotaan, värjätään, ommellaan ja viimeistellään. Nämä vaiheet saattavat tapahtua eri puolilla maailmaa, esimerkiksi intialaisesta puuvillasta valmistetaan vaatteita Mauritiuksella, Pirjo Virtaintorppa kertoo.

Suomalainen Nanso tekee omat Reilun kaupan puuvillasta valmistetut vaatteensa Suomessa langasta lähtien. Tästä huolimatta myös tämä Reilun kaupan puuvilla on ehtinyt nähdä maailmaa; puuvilla viljellään Kamerunissa, josta sen kuljettaa eteenpäin sveitsiläinen yritys. Langaksi puuvilla kehrätään Turkissa, josta suomalainen yritys tuo langan Suomeen ja Nanson käyttöön.

Pirjo Virtaintorppa korostaa, että tuotantoketjun monimutkaisuudesta johtuen Reilun kaupan järjestelmä sertifioi vain alkutuotannon, puuvillan viljelijöiden tekemän työn. Siksi kaupan hyllyllä on Reilun kaupan puuvillasta valmistettuja vaatteita, ei Reilun kaupan vaatteita.

- Teemme parhaillaan selvitystä siitä, olisiko meidän mahdollista sertifioida koko valmistusprosessi, tai olisiko tuotantoketjun sertifiointiin osalta mahdollista tehdä yhteistyötä alalla jo pitkään toimineiden järjestöjen kanssa. Esimerkiksi ammattiyhdistysliike ja Clean Clothes -kampanja ovat kam-

panoineet jo pitkään tekstiilialan työntekijöiden oikeuksien puolesta, Pirjo Virtaintorppa kertoo.

Reilujen tuotteiden valikoima laajenee

Tähän saakka Reilun kaupan sertifiointijärjestelmä on keskitynyt parantamaan kehitysmaiden pienviljelijöiden ja suurtilojen työntekijöiden elinoloja ja asemaa kansainvälisessä kaupankäynnissä. Keskustelua järjestelmän laajentamisesta kattamaan myös muita kuin maataloustuotteita käydään kuitenkin jatkuvasti.

- Turismi on monelle kehitysmaalle tärkeä tulonlähde. Siksi Reilun kaupan sertifiointijärjestelmän laajentamista kattamaan myös matkailua selvitetään parhaillaan, Pirjo Virtaintorppa paljastaa.

Lisäksi kauppoihin on tullut viime aikoina uusia yhdistelmätuotteita, eli tuotteita, joihin käytettävistä raaka-aineista kaikki eivät ole Reilun kaupan tuotteita. Yhdistelmätuotteissa voidaan käyttää Reilun kaupan merkkiä, jos ne täyttävät Reilun kaupan sertifioidujen raaka-aineiden suhteen tietyt kriteerit. Esimerkiksi Suomessa olisi mahdollista tehdä Reilun kaupan vaniljajäätelöä Reilun kaupan vaniljasta ja sokerista sekä suomalaisesta maidosta.

- Yhdistelmätuotteet mahdollistavat Reilun kaupan tuotteiden yhä laajempaa ja monipuolisempaa käyttöä. Tästä hyvänä esimerkkinä on keväällä Suomeen rantautunut kosmetiikka, jonka raaka-aineina on käytetty muun muassa Reilun kaupan mangoa, sokeria ja kaakaovoita, Pirjo Virtaintorppa kertoo.

Terhi Ylikoski

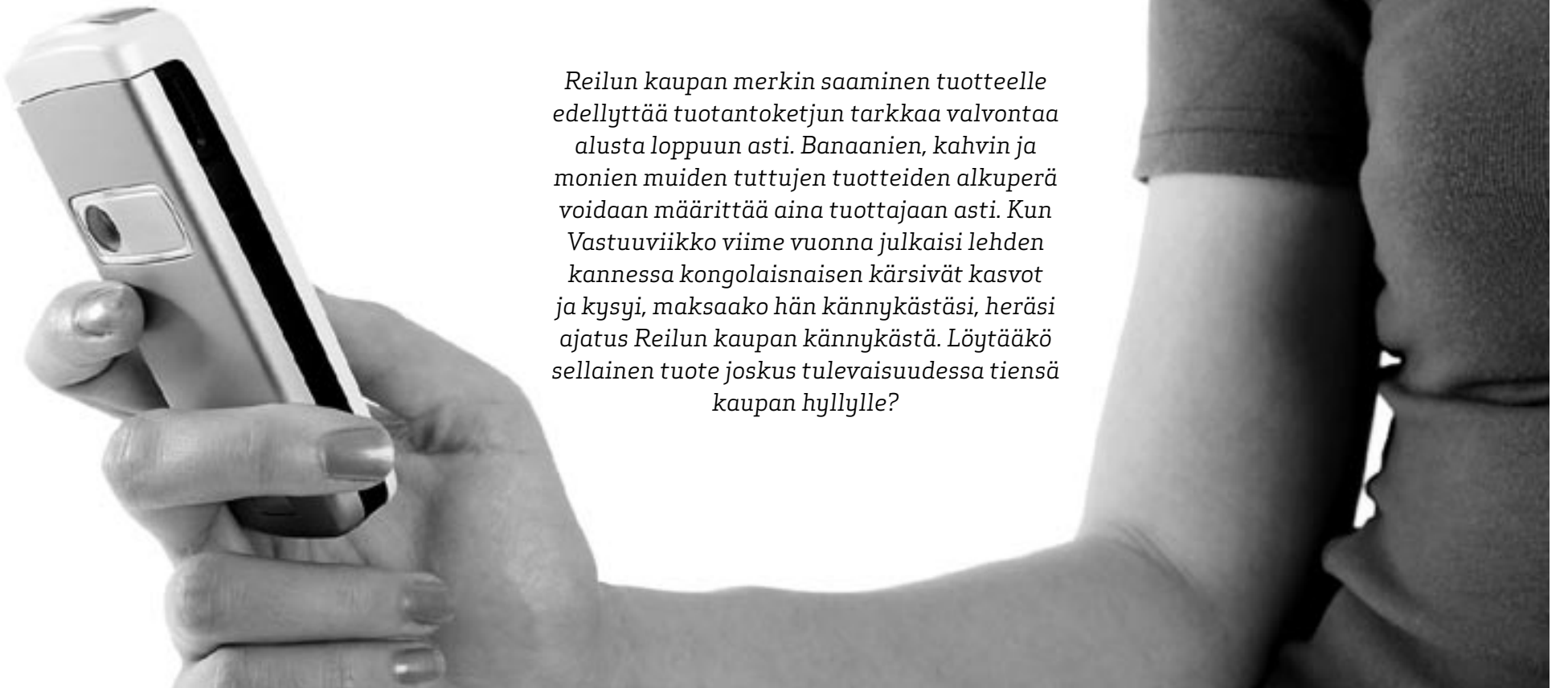
Kirjoittaja toimii Reilun kaupan edistämisyhdistyksen projektipäällikkönä.

Lisätietoa Reilun kaupan kriteereistä: www.fairtrade.net

Lisätietoa Reilun kaupan toiminnasta Suomessa: www.reilukauppa.fi

Onko jo aika...

saada Reilun kaupan kännykkä?

Reilun kaupan merkin saaminen tuotteelle edellyttää tuotantoketjun tarkkaa valvontaa alusta loppuun asti. Banaanien, kahvin ja monien muiden tuttujen tuotteiden alkuperä voidaan määrittää aina tuottajaan asti. Kun Vastuuviikko viime vuonna julkaisi lehden kannessa kongolaisnaisen kärsivät kasvot ja kysyi, maksaako hän kännykästäsi, heräsi ajatus Reilun kaupan kännykästä. Löytääkö sellainen tuote joskus tulevaisuudessa tiensä kaupan hyllylle?

Marssit kännykkäkauppaan vaihtamaan puhelintasi tuoreempaan malliin. Vitriinissä komeilee uutuusmalli, joka on saanut kylkeensä Reilun kaupan sinivihreän tarran. Se maksaa kylä jokusen kympin muita malleja enemmän, mutta ostamalla juuri tuon puhelimen voit varmistua siitä, että siinä käytetyt raaka-aineet eivät tule arveluttavista olosuhteista ja että sen tuottaminen on tapahtunut hyväksytyissä työoloissa. Ostaisitko sinä Reilun kaupan kännykän?

Vielä tuollainen valinta ei ole mahdollinen, mutta ehkä joskus tulevaisuudessa on. Kun Reilun kaupan liike sai alkunsa Hollannissa, harva osasi arvata kuinka mittava ilmiö siitä muodostuu. Tuotevalikoima on kasvanut kahvista tuhansiin eri tuotteisiin ja jatkaa kasvuaan edelleen. Liikkeellä on ollut myös merkittäviä myönnteisiä "sivuvaikutuksia": se on herättänyt kuluttajia vaatimaan oikeudenmukaisuutta ja yrityksiä kiinnittämään huomiota tuotteidensa tuotanto-oloihin laajemminkin.

Vaatimus kaupan ja tuotannon oikeudenmukaisuudesta on siirtynyt marginaalista massoille: harvalla yrityksellä on enää varaa saada niskaansa syytteitä työntekijöiden riistämistä tai lapsityövoiman käytöstä. Reilu kauppa ja sitä edeltänyt maailmankauppaliike ovat herättäneet kuluttajien omantunnon.

Raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi on pitkä matka

Todellisuudessa kännykän saaminen Reilun kaupan tuotteeksi olisi pitkä ja monimutkainen prosessi. Jopa t-paidan tuottaminen täysin Reilun kaupan kriteereitä vastaavasti on haasteellista: puuvillasta paidaksi on pitkä matka, johon sisältyy monia välikäsiä.

Jostakin on kuitenkin aloitettava, jos haluamme, että meidän kulutushyödykkeitämme ei makseta verenvuodatuksella toisella puolella maapalloa.

Kongon demokraattisessa tasavallassa tehdään tällä hetkellä aktiivisesti työtä rauhan puolesta. Yksi keskeinen askel kohti rauhaa on luonnonvarojen saaminen valtion hallintaan. Sekasorto tulee jatkumaan niin kauan kuin se on kapitalisryhmille taloudellisesti kannattavaa - ja sitä se toistaiseksi mineraaleilla käytävän salakaupan ansiosta on. Pysyvästä rauhasta on tuskin toivoa, jos laittomia rahavirtoja ei saada kuriin.

On tärkeää muistaa, että oikeudenmukaisesti käyty kauppa olisi merkittävää myös köyhän maan taloudelle. Salakaupan kautta luonnonvaroista saadut dollarit katoavat vääriin tas-

kuihin, mutta laillisen kaupan kautta maa voisi saada luonnonvaroistaan merkittäviä vientituloja, joita voitaisiin käyttää sisällissodan runteleman maan jälleenrakentamiseen.

Timanttikaupan kontrolli rauhanprosessin tukena

Yksi konkreettinen esimerkki raaka-ainekaupan kontrollista rauhanprosessin tukena on pieni Länsi-Afrikan maa Sierra Leone. Siellä käyty sisällissota oli erittäin verinen ja julma - myös siviilejä ja erityisesti lapsia kohtaan. Korruption ohella sisällissotaan liittyi tiivisti kamppailu maan laajoista timanttivaroista. Laittomasti louhittuja "veritimantteja" myymällä sissit Sierra Leonessa ja sen naapurimaissa ostivat aseita, ylläpitivät konflikteja ja terrorisoivat siviilejä.

YK pyrki hillitsemään veritimanttien kauppaa asettamalla useiden maiden, myös Sierran Leonen, timanttikaupan boikottiin. Vuonna 2002 otettiin käyttöön Kimberley-prosessi, jonka tarkoituksena on estää konfliktitimanttien pääsy maailman timanttimarkkinoille. Käytäntö syntyi useiden maiden hallitusten, teollisuuden ja kansalaisjärjestöjen yhteistyönä. Kimberley-prosessissa sertifioidaan raakatimantteja, jotka eivät tule konfliktialueilta. Maat, jotka eivät pysty todistamaan timanttiensa alkuperää, eivät saa sertifikaattia. Tällä hetkellä käytännön piirissä ovat lähes kaikki raakatimantteja tuottavat maat.

Helmikuussa ensi-iltaan tullut Leonardo DiCaprion tähdittämä Blood diamonds -elokuva toi Sierran Leonen konfliktin suuren yleisön tietoisuuteen ja toivottavasti myös herätti kuluttajia vastuuseen. Hienoinkaan sertifiointisynteesi ei toimi, jos kuluttajat eivät ole kiinnostuneita ostamiensa tuotteiden alkuperästä. Veritimanttien kitkeminen markkinoilta vaatii valtioiden, timanttikauppiain ja kuluttajien yhteistyötä.

Vastuu on sekä yrittäjällä että kuluttajalla

Raaka-aineiden kohdalla yritykset vetäytyvät mielellään vastuusta. Raaka-aineiden alkuperää on hankala kontrolloida, sillä niiden hankinta on alihankkijoiden vastuulla. Yrityksen mahdollisuudet kontrolloida alihankkijoiden toimintaa ovat

rajalliset. Ketjut raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi ovat pitkiä ja monimutkaisia ja välikäsiä on paljon: yksi tuottaa yhden komponentin, toinen toisen. Valmis tuote on kuin palapeli.

Raaka-aineiden valvontaprosessi ei ole helppo, mutta jos tahtoa sen toteuttamiseen on, se ei välttämättä ole mahdoton. Niin kauan kuin kuluttajat eivät ole kiinnostuneita ostamiensa tuotteiden alkuperästä, ei yrityksillä ole edes tarvetta pyrkiä penkomaan sitä, millaisista oloista niiden alihankkijat raaka-aineensa saavat.

Useat eri tahot - YK:n turvallisuusneuvosto mukaan lukien - ovat todenneet, että luonnonvaroilla on merkittävä rooli monissa konflikteissa. Tämän vuoksi asialle pitää tehdä jotakin. Valtioilta ja yrityksiltä täytyy löytyä tahtoa jonkinlaisen raaka-aineiden seuranta- ja sertifiointijärjestelmän luomiseen. Kuluttajien tehtävänä on toimia yritysten haastajina ja herätelijöinä: jos me emme vaadi reiluista raaka-aineista tuotettua elektroniikkaa, emme tule sitä koskaan saamaan.

Ann-Britt Kaca ja Sanna Ylä-Jussila

Kirjoittajat toimivat Vastuuviikon projektisihteereinä.

Global Compact haastaa yrityksiä vastuuseen

Global Compact on YK:n edellisen pääsihteerin Kofi Annanin aloitteesta viime vuosituhannen lopussa alkunsa saanut verkosto, joka haastaa yrityksiä ottamaan globaalia vastuuta toiminnastaan.

Global Compactissa on mukana tuhansia yrityksiä eri puolilta maailmaa. Tulemalla mukaan verkostoon yritykset ovat sitoutuneet noudattamaan kymmentä periaatetta, joiden kautta huolehditaan esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumisesta, ympäristöstä, korruption vastustamisesta ja työvoiman oikeasta kohtelusta.

Global Compactin periaatteet eivät kuitenkaan sido yrityksiä laillisesti, eikä Global Compact valvo yritysten toimintaa.

Lue lisää Global Compactista:
www.unglobalcompact.org

www.vastuuviikko.fi

Miten minä voin toimia rauhanrakentajana?
Mitä Vastuuviikon aikana tapahtuu Tampereella?
Mistä Kongon konfliktissa olikaan kysymys?

Vastuuviikon nettisivut päivittyvät jälleen!

Sivuilta löydät mm. tapahtumakalenterin, toimintavinkkejä ja taustatietoa.

Haluatko Vastuuviikon tuoreimmat kuulumiset suoraan sähköpostiisi? Tilaa Vastuuviikon kerran kuussa ilmestyvä uutiskirje nettisivuiltamme.

Vastuuviikko 30 vuotta Ekumeeninen juhlanjumalanpalvelus

sunnuntaina 21.10. klo 18
Joensuun luterilaisessa kirkossa

Jumalanpalveluksessa saarnaa arkkipiispa Jukka Paarma, musiikista vastaavat Joensuun seurakunnan orkesteri ja ortodoksisen seurakunnan kuoro.

Jumalanpalvelus radioidaan.

Ansvarsveckans seminarium

fredagen den 19 oktober, klo 10-16
på Academill, Åbo Akademi, i Vasa

Lisätietoja tapahtumista saat osoitteesta
www.vastuuviikko.fi tai
 Vastuuviikon projektisihteeriltä.

Vastuuviikko - jo 30 vuotta vastuuta ja vaikuttamista

Vastuuviikkoa vietetään tänä vuonna kolmattakymmenettä kertaa. Tiedostava kolmikymppinen on historiansa aikana ehtinyt pitää meteliä monenlaisista epäkohdista aina maailman nälästä pakolaiskysymyksiin. Nyt Vastuuviikko on löytämässä uutta rooliaan: se haluaa olla ekumeeninen viikko, joka koostuu kaikki Suomen kristilliset kirkot käyttämään yhteistä ääntään oikeudenmukaisemman maailman puolesta.

Vastuuviikon tarkoitus on ollut läpi sen historian saada ihmiset pohtimaan, kyselemään ja arvioimaan omaa elämäntapaansa suhteessa maailman tilaan. Ihmisiä on myös haastettu vaikuttamaan: vetoamukset, postikorttikampanjat ja boikotit ovat olleet konkreettisia viestejä päättäjille. Vastuuviikko ei ole keräys, vaikka moni tärkeä työmuoto toki rahaa tarvitsee. Vielä kipeämmin tarvitaan kuitenkin sellaisia rakenteita, jotka mahdollistavat oikeudenmukaisuuden toteutumisen.

Ekumeeninen vastuuviikko pyrkii aina etsimään linkkejä supisuomalaisen arjen ja globaalin maailman välille. Ei ole yhdentekevää mitä syömme tai minkälaisia tuotteita kulutamme: rajattomassa maailmassa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Vanha sanonta ”perhosen siivenisku Buenos Airesissa saa aikaan hirmumyrskyn Miamiassa” tuntuu pitävän paikkansa: asiat ja ihmiset linkittyvät toisiinsa tavalla, jota emme tule edes ajatelleeksi. Useimmat rajat ylittävät verkostot ovat kuitenkin ihmisten luomia ja ihmisillä on valta myös vaikuttaa niihin omalla toiminnallaan.

Mitä on saatu aikaan?

Moni Vastuuviikon 30-vuotisen historian aikana käsitellyistä teemoista on edelleen ajankohtainen. Arkistojen hämäristä paljastui muun muassa se, että 0,7 prosenttiin suuruisia kehitysyhteistyömäärärahoja vaadittiin Vastuuviikolla jo kahdeksankymmentäluvun alussa. Tuo tavoite on Suomelta yhä saavuttamatta, joten sama vaatimus on monien kansalaisjärjestöjen huulilla edelleen.

Rauhankysymyksetkin olivat agendalla jo 80-luvulla. On kuitenkin ilo huomata, että monet asiat, joita Vastuuviikko on ollut mukana ajamassa, ovat saaneet tuulta siipiensä alle. Esimerkiksi vuosien 1984-85 Elämä ja rauha -teeman alla tavoitteena oli vauhdittaa apartheidin murtumista ja rauhan etenemistä Etelä-Afrikassa. Tilanne siellä näyttää nyt hyvin erilaiselta kuin 80-luvun alussa.

Myös Reilu kauppa, josta Vastuuviikolla on puhuttu useaan otteeseen, on vähitellen kasvanut pienestä ja marginaalisesta liikkeestä tunnetuksi brändiksi ja arvostetuksi tavaksi tuoda oikeudenmukaisuutta kaupan rakenteisiin. Tuotevalikoima on laajentunut kahvista ja banaaneista tuhansiin eri tuotteisiin.

Vastuuviikko on aina pyrkinyt etsimään yhteistyökumppaneita. Monet teemoista ovat sellaisia, että ne kiinnostavat useita eri tahoja. Vastuuviikon kautta kirkot ovat lähteneet mukaan esimerkiksi suomalaisten kansalaisjärjestöjen kampanjoihin. Vuosien varrella yhteistyötä on tehty mm. Amnesty Internationalin, Suomen Pakolaisavun ja Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen kanssa.

Ruohonjuuritasolla tapahtuu

Seurakunnilla on ollut aina keskeinen rooli siinä, kuinka Ekumeeninen vastuuviikko näkyy ja kuuluu ruohonjuuritasolla. Vuosien varrella seurakunnissa on toteutettu isoja ja pieniä Vastuuviikon tapahtumia ja tilaisuuksia: Reilun kaupan maistatuksia, rukoushetkiä, paneelikeskusteluja... Hyvän asian puolesta tempaisemisessa vain mielikuvitus on rajana: esimerkiksi Kittilän seurakunnassa pidettiin viime syksynä Vastuuviikon asiaa esillä haastamalla paikkakuntalaiset saunakävelylle.

Tänäkin vuonna Vastuuviikko haastaa seurakunnat tekemään ja toimimaan, etsimään paikallisia yhteistyökumppaneita ja pitämään tärkeitä asioita esillä. Vastuuviikon nettisivuille on koottu vinkkejä eri työmuotojen toimintaa sekä jumalanpalveluselämää silmällä pitäen. Olisiko tänä vuonna aika vaikkapa koota kaikki paikkakunnan seurakunnat rukoilemaan yhdessä rauhan puolesta...?

NYT MYÖS LE MONDE DIPLOMATIQUE SUOMENKIELISINÄ POKKAREINA HYVIN VARUSTETUISTA KIRJAKAUPOISTA JA R-KIOSKEISTA, OVH 6,95 EUROA. WWW.MONDEDIPLLO.FI

The advertisement features a collage of several 'voima' magazine covers on the left side, showing various subjects like 'DASIIPPO', 'ADJUSTERS FINLAND', 'KAKETU', and 'CANYON PORTER'. On the right, there is a large, detailed illustration of the front end of a silver car, showing the headlights, grille, and bumper. A small soccer ball is positioned near the front wheel. The magazine cover 'Le Monde Diplomatique' is also visible in the top right corner. The overall background is a light, textured surface.

Tue riippu **ma to NT a** journalismia: tilaa sitä kotiin! **voima.fi**